

گهشتیك به ناسوی خه یالی مهولهوی دا

محمد امین حبیب

مهولهوی ناوی (عبدالرحیم) د ، له ناو خه لکاندا به مهولهوی و ،
له شیعدا به نازناوی (مهعدوم) ، وه یا (مهعدوومی) به ناوبانگه ، له
شوینه شاخاوی به کانی ناوچهی کوردستانی (تاوگوز) له سالانی
بیسته کانی سدهی دوازدهی کوچیدا له دایک بووه ، له (۱۳۰۰) ی
کوچی مالاوایی له ژبان کردووه ، له گورستانی نه سحابه له دامینی دئی
(سهرشاته) ی خوارو له سهر زئی سیروان جهسته بڼه گرده که ی به
خاک سپردراوه . به ره گهز ده چیتته وه سهر زانای به ناوبانگ له ناسمانی
کورده واریدا مهلا (ابو بکر) ی موصه نئیف .

نهم به هرده وه ره ، نهم هونه رمنده له ناو کومه لگه به کی نه خوینده وارو
دوور له شارستانی و نه زانین دا ژباوه ، نازانم چون نهم هه لکه وتووه ،
نهم لیو پاراوه له وره قهن و وشکه دیم و کوورده دا پهیدا بووه ؟

« الله يعلم حيث يجعل رسالته » صدق الله العظيم .

نهم بلیمه ته له گهل نه وده دا که بوی لواوه له سهر خواستی میره کانی
نهرده لانی کوردستانی ئیران و ، ههروه ها له لایهن پادشاکانی بنه مالمی
قاجاری به وه بانگیان کردووه که جی وشوینی خوی به جی بهیلتی و شوین و
شوینهواری پر له ژبانی خوش و کامهرانی یان بو ناماده کردووه که به
مسوگه ری به ژبانیکی به خته وه ری ژبانی تیدا به ریته سهر ، نهمیش له گهل

ههژاری و دستکورتی و نه دارایدا ، ولاته که ی خۆی و ره شو و روو ته که ی ده و رو بهری به جی نه هیتتوو ، به ژبانی ساده به گوزه رانی پر له تالوو کوله مهرگی قه ناعه تی کردوو ، به بی جیا وازی و له خۆبایی بوون به خهبات و تیکۆشانی رۆحی و کومه لایه تی له گه لیاندا ژباوه ، « سلام علیه یوم ولد و یوم یموت و یوم بیعت حیا » .

مهولهوی بلیمهت و هه لکه وتوو به ناوی خهرمان لۆخی و ، خۆشه چینی زانسته وه رووی کردۆته ناوچه ئاوه دانه کانی کوردستانی ئهرده لان و بابان ، له کۆتایی گه شسته کهیداو ، له پاش ته و او کردنی پله ی خۆیندنی ئه و سه رده مه ، دتی چروستانه ی نه ورۆئی کردوو به هه وارگه و شوینی ده رس و تنه وه . لیره دا له پاش چند سالیگ بووه به داوی (تصوف) وه شیخی سراج ده دینی کردوو به رابه رو رینمای خۆی ، لیره داو له م رییازدها ئینقیلابیکی رۆحی و ، وه رگه رانیکی گیانی رووده کاته ژبانی و ، ئه وه نده ی تر له دنیا دوور ده که ویته وه .

پایسه ی زانیاری مهولهوی

مهولهوی راده ی عیلمی و پایه ی زانستی زۆر زۆر بهرزو ، له سنوور به ده ر به چیتزو به کیش و ره سا بووه ، وه ک ئاشکرایه و به ره مه کانی گه واهی ده دن به په نجه ئیشاره تی بۆ کراوه . قه له م و زبانی زۆر پاراو به برشت ، توانیویه تی هه موو جۆره گری کۆیره یه کی ژبان بکاته وه و ، له ئاژاوه و هه راو هوریا خه لک رزگار بکا ، له ناو زاناکانی ئه و سه رده مه دا ئه گه ر مه سه له یه کی عیلمی رووی داییت بۆ نه هیتستی نا کۆکی و په ی بردن به راستی و کۆتایی هینان به کیشه که په نجه بۆ مه ولهوی دریتز کراوه ، توانیویه تی باری راستی بخاته روو ، وه هه ردوو لایهن - لایه نی حه ق و لایه نی ناحق - بی ده نگ بکات . قسه و فتوای خه تمی که لام و (حجه) ی سه رده می خۆی بووه .

ئەو جېنى دوودلى و گومان نى بە كە لە عىلمى كەلام و فەلسەفەدا
دەستىكى بالاو درىزى بوو ، كىتەبەكانى وەك بەرچا و دەكەون بەلگەن بۆ
چەسپاندنى ئەم رايەمان .

ئىبداعى مەولەوى

مەولەوى بە دوو شىئو شىئو ھەلبەستى داناو . بەشىك لە
شىئوكانى لە وەلامى دۆستانى و ھاوئىيانىدا و تونى ، ئەمەش ديارە
بەرزى و نزمىيان دەگەرئىئەو بەرزى و نزمى ئەو كەسانەى كە
شىئوكانى بۆ ناردوون ، زوربەيان نەرووى ناوەرۆك و مەھموونەو
ئاسايىن و ئىبداع و داھىنانىيان تىدا بەدى ناكرىت ، پىئەمبەر دروودى
خوای لەسەر بى دەفەرموئى : « كلم الناس على قدر عقولهم » ، بەلام
لەوانەى كە نامەى شىئو بۆ ناردوون ، وەك ئەحمەد بەگى كۆماسى و
شىخ ئازىزى جانەو رەبى . . شىئوكانى لەوپەرى جوانىدان .

بەلام ھۆنراوەكانى ترى ، ئەوانەى كە بۆ مستەوا بەرزەكانى
ناردوون ، ئەوانەى كە بە ھاندانىكى دەروونى خۆى داپرئىژا و ھىمى
جوانكارى و ھونەرىيان پىئو ديارە ، لەوپەرى سەفای فىكرى و تىزى و
مەردای سەخاى زىھنىدان ، جوانى و شەنگى و پىرووزى خەملا ندونى و ،
دېمەن و روخسارى سىحراوى پىك دەھىنن و ، دل و دەروونى ئەدەب
پىش ئەدبەكان دەخەنە جونبوش و سەما ، ئەم دەروونى يانەى لەرووى
ھونەرو و ئىزەو دەتوانىن شانازىيان پىئو بگەن ، دەشتوانىن
بەربەرەكانى ئەدەبى و لاتانى دوور و ئىزىگان بى بگەن ، ھەموو ئىبداع و
تازەن و ، دەنگ و ئاوازی موسىقاي كوردەوارىيان پىئو بە ، ھەموو
رەنگدانەوى سروشت و دېمەنە شەنگەكانى كوردستان .

سهیری پارچه هه ببهسته که ی بکه که له سهر سهر چاوه ی زه تم
وتوو به تی که سهره تاکه ی بهم به یته دهس پین ده کات :

وه هارهن ، سهیره ن ، سهوزه ی دیاران نم که وته دیده شی چون شهو بیداران

ههروه ها سهیری (بهرزان هیلال تار . . .) بکه و ، له پاشان برۆ
سهیری نه و چامانه ی بکه که له به هاران و هاوینان و زستاناندا وتوونی .
جیهانی شیمری مهولهوی جیهانیکی یان و پورو فراوانه ، جیهانیکه
پر نه فسوون و سیراوی ، سهیری هه ر قه صیده به کی بکه یته به تایبته
نه وانه یان که به ئیلهام و ئیحای دهرونی خۆ به وه دای رشتوون و «
عه ناصیره کانی چه ند وشه به کی ئاسایی و خۆمالین ، ده یانکات به رایهل و
پۆی چینی تهونی خه یاله که ی و ، له پر ، توحفه به کی نایاب پیکدین و
ده یانخاته بهر چاوو ده یان ره نگینی ، تابلۆ به کی قه شهنگی بی وینه یان لی
دروست ده کات و ده یان نرخینی ، جوانی به ده میانه وه پین ده که نی و ،
ئه ده ب و سروشت شانازی یان پتوم ده کات ، خه یاله که ی ده بینی زۆر
ناسک و وردو پر له ئیبداع و داهینانه و ، جوانی تیا یاندا پهنگی
خواردۆ ته وه ، پیره میرد واته نی : « وهک ئاوی جه یات له توئی میدادا » .

ئافهرین مهولهوی ، هه ی صد ههزار ئافهرین ! توئی پهروه ده ی
شاخ و شیوی دوور له ئاوه دانی و شارستانی و ، له ناو به ره به کی رووتی
نه زانداو له ژیا نیکی پر کویره وه ریدا له کوئی و چوون ئه م خه یاله
ئه فسووناوی و یاخی و پر له ئیبداعت هینا به دی و کردت به خسل و
زیر و به خه ی ئه ده بت پین رازانده وه !! .

با منی مردووی پر له کویره وه ری و که ساس و دل بریندار رو حی
پاک ی پین که ردی زیندوت داچله کینم ، کویره وه ری به کانی ژبانی
ئه م پروژمهت بدهم به گویدا و نه هیتم له گویره که شتدا به نارامی و هتنبایی

بژیت ، قوربان ! گوره م ! رابهری ریتی دلداری و کساسیم ، نهی هه تا
 ماوم نه تپهرستم و کورنووشت بۆ نه بهم ، نه م جیهانهی که تو لیتی
 ئاوابوویت و ، گوشهی نه لحد سهرای سهنگت کرد به نشینگهی هه تا
 هه تاییت ، ئیستا که شهونم و شنهی سه وزه و له ره ی گه لای نه ونه مامان ،
 هاژه ی به فراوی کویستانه کان که حیکایه تی فرمیسه که به خور و ژاوه که ی
 تو یان ده کرد ، نهو گولالانه ی که بۆ دل مه لالان و ماندووانی ریگا خیمه یان
 هه لئه داو سیبه ریان بۆ نه کردن ، نهو ناسکه چاو ره شانهی که له توونی
 دهروونی تۆدا تارو تهره ده بوون ، نهو سروشته ی که سه رده میگ ئیلهامی
 شیعو خه یالی تو بوو ، نهو روومه ته ی که له ژیر سیاماله وه وه کو
 مانگ له ژیر هه وری سیاوه گوشهی نه کیشا ، نه کهس هه یه بۆ یان
 بروانج ، نه ریپوار هه یه بۆ یان بکات ، نه جیلوه ی به هارو نه رهنگی
 زه وارو نه خشپه و فره ی پۆرو که وو ، نه یووی سپی ژیر ده واری
 رهش ، دنیا به کی چۆلو هۆلو کپر بیتده نگ ، نه تو دیاری و نه یاران .

گویم لیه له گۆره که ته وه نه م شیعرانه ده ده ی به گویمدا :

مه شنین چین چین چنور ، له کاوان

توخوا ماتم به هاژه ی به فراوان ؟

چنور له کاوان نهو نه بی بۆ چی ؟

هاژه ی به فراوان نهو نه بی بۆ چی ؟

نهسیم ! بهس هه لکه به کوساراندا

بهس گه لا به ره به دیاراندا

شنهی نهو به مرزه نهو نه بی بۆ چی ؟

له مرزه ی سه د ته مرزه نهو نه بی بۆ چی ؟

به سه دای خووشی دل خووش مزاقان

نه له مرزی ئیتر که ره وه له تاقان

خال خاسان بی (ئان) هەر بار به ئیو بن

هیلانهی دلان با هەر بهشیو بن

ئهو (ئانه) بۆ دل ئهو نهیج بۆ چی ؟

ئهو لانه بۆ دل ئهو نهیج بۆ چی ؟

قسهی جوانی مهولهوی و خهیاکی ناسک و فراونی له ههموو گوشه و
ناوه روکی چامهکانیهوه جیلوه دهکهن و له زهوی به نماوی به بهیتهدا
سهر ههکدههن ، به صفاو به شهنگی دهستی دل ئهرازینهوه .

دیسانهوه گویم لێیه له گولشهنی گۆره ناسکه که تهوه ئهم ناوازه
ناوازهیه به گویمدا دهدهی .

ناسک ئامادهی فهصلی بههاران

شیرین ئارایش ههردهو کوساران

گول چون رووی ئازیز نهزاکهت پۆشا

به فراو وهک سهیلی دیدهی من جۆشا

ئهروانن گولان له پیتی دهر بهندان

بۆ به کسێ وینهی ئارهزوومندان

چ خاس خاس ئهشنج له ئیواراندا

سهوزه به رووی خاکه جهرگهی یاراندا

ها ، لهزهی وهجیدی دلهی پاکیان

دیاره له شنهی سهوزهی خاکیان

به دل چون له شنهی مهزهی مهی تیرن

سهیر به توتی بهرگی چون رائه بو تیرن ؟!

ئهم گوشه خوشتر نییه هیچ شویتن

ساقی گیان ! ئامان خومار شکینن

ههسته به یانه دل تازه حاوه

شنه‌ی پیتی کاوه ، گوشه‌ی سه‌راوه
سه‌وزه‌ی رووی خاکی پاکی یاران زور
کردمان به فهرشی به‌زمی جوراوجور
ئاخو سه‌وزه‌ی مه‌ش له کام هه‌ردی بی
به فهرشی کوپی کام هاوده‌ردی بی

به‌هار خۆی به جوان‌ترین شیوه ناماده بووه ، شه‌پۆلی جوانی په‌نگی
بیتدا خواردۆته‌وه ، هه‌ردان و کویتستانان به شیرین‌ترین ئارایش خۆیان
خه‌ملاندوه و خۆیان نرخاندوه ، وه‌ك بلیتی ده‌یانه‌وی راوی دلی دلداران
بکه‌ن و ، بیان‌که‌ن به داوی عه‌شقه‌وه ، گول وه‌ك رووی ئازیزه‌که‌ی
مه‌وله‌وی جل و پۆشاک‌ی نه‌زاکه‌تی پۆشیوه ، به‌فراوانی به‌هاریش وه‌ك
لایفای فرمیسیکی مه‌وله‌وی جۆشاوه و ریک و ره‌وان بی لیک‌بچران
ده‌رژیته‌ خوارئ . له پیتی ده‌ربه‌نده‌کاندا گول‌آله‌کان وه‌ك ده‌رده‌داران
به‌تاسه‌وه سه‌یری به‌کتری ئه‌که‌ن ، ناز و عیشه‌وه نه‌زاکه‌ت به‌یه‌کدی
ده‌فرۆشن . له‌م وه‌صفو پیاه‌لدانه ئه‌فسووناوی‌یه‌وه ده‌گۆزیته‌وه
بۆ جیلوه‌گایه‌کی دل‌رفین‌ترو ، بۆ ئارامگه‌ی به‌زمی مه‌یخواران که به‌تویی
یه‌ك کراسه‌وه له شاری خامۆشاندا رانه‌بوئین ، سه‌یری سه‌وزه‌ی رووی
خاکی پاکی کوپی یاران بکه‌ چون له ئیواراندا به‌نه‌سیمی نه‌رم ده‌که‌ونه
شنه‌شن و که‌رویشکه‌ کردن ، شنه‌شنی سه‌وزه‌ی سه‌ر گۆره‌کانیان
له‌به‌رئه‌وه‌یه که دله‌ پاکه‌کانیان له‌ زیره‌وه خه‌ریکی ره‌عشه‌وه وه‌جلدن ،
ئمه‌ش ئاشکرا و روونه له‌ شنه‌ شتی سه‌وزه‌ی سه‌ر گۆره‌کانیاندا .

مه‌وله‌وی جیکاکه‌ی لا په‌سه‌ندو دلگیر و سازگاره ، له‌به‌رئه‌وه داوا
ئه‌کا له‌ ساقی که‌ باده‌ی بیداری‌ی بداتئ ، بۆئه‌وه‌ی سه‌رخۆش بیو ، به
باشترین شیوه‌ بچیتته‌ ناخیه‌وه و تیی‌بگات .

به پیتی شاره زای من مهولهوی به کم کهسه که باده و مہی کردین
به نساب و کهرسهی بیداری .

بروانه چون له گوشه به کهوه بالندهی خه یالی ده فری بیو
گوشه به کی تر ، وه چون کوشک و تهلاره دستکرده کهی خوی
ده رازینیتته وه ، دهیکا به دیکوری بینای وینه پر نه قش و نیگاره کهی و
قه صیده کهی پین ته او ده کا .

مهولهوی جگه له ئیداعی خه یال و معنا ههروه ها به شیوه به کی تری
لایه نی له فظی به وه ئیداعی به دی هیناوه ، وه که له قه صیده به کی
دل ته زیندا که به بونهی مردنی کوریکیه وه وتوویه تی . له م قه صیده به دا
به شیوه به کی ئاسایی شیعه کهی ئهنوسج ، به لام له ناوه راستی
قه صیده کهیدا وه که ده بیینی له پر قافیه کهی تیک دمچیت و ده لیت :

مه نهم مه کهردی گرانن دهر دم

نهر شیویا بو قافیهی فهر دم

فهر یاد جه شورهی نهرز چارهی من

ههر سهوزهی موارد من نادیاره ن

داد جه هه وای شووم به دستارهی من

ههر نه موگولاتهی من نه پیواره ن

یا وه لولهی ده ف شا ده رویش ! جوشی

به و صدای ریشهی دل ئاشناوه

یا جوش سهمتور (مطرب) ! خروشی

چه نی نهی دوو فهر د حهسرت مهعناوه

به ل سهوز بیو تووم ناره زووه کهی دل

های چه مه ! ده خیل شهوی ، شهونمی

بەل ڕوو بنمانۆ ئەو نازك نەوگول
دەمە ! نەسیمی ، وادەى سوب دەمی

گوئى گری نازیز ! سەیرکە چۆن قافی بەکەى تێکچوووە و تێهەلکیشى
ئکردووہ بەو شیۆه یەى کە دەبینى .

ئەم چۆرە بابەتە لە کوردەواریدا بە پیتی ئاگاداریى من نەبووہ و ،
کەس نەى ووتووہ و ، بۆ یەکەمین جار لە قەلەمى مەولەوی بەوہ دەکەوتیتە
بازاری ئەدەبەوہ . لە دەستنووسیکى نەجمەددین مەلادا ھەر لەم
قەسیدە یەو لەبارەى ئەم تێهەلکیشەوہ دەگیت :-

ھیشتا تێھەلکیش نەبووہ لە دنیا

مەولەوی شیعری سننى داھینا

بەلام نازانم وشەى (سننى یا سوننە) مەعناى چى یە (*) ؟

مەولەوی توانیوہ تی لە رێچکەى شیعری ستوونى لایداو شیۆه یەکى
تازە بیتیئە کاہوہ وەك :

وہسەن ئەى مەخسەل دەور دیدەى مەست

ئەى ئاماو لسا صد قەزا پێشەن

ئارەزووت دل بى ھەوەل جارت بەرد

ھەنى گیانەکەم ! مەظەبەت چێشەن ؟

مەولەوی لە قەسیدە یەکى دە بەیتیدا کە بەم دوو بەیتە کوتایى
پێدینى و دەگن :

بالاخانەى چەم دیوانەکەى تۆ

بانەناو وە گل ئاسانەکەى تۆ

تکەش عاجز کەرد خەیاالت تێشەنا

نازیز ! بۆ جارێ پا بنیە پێشەنا

(*) نازانین نەجمەددین مەلا وشەکەى چۆن نووسیوہ ، بەلام

وشەکە لاتینى بەو (سۆنیت) ە - م.م.ک .

واته بالاخانهای چاری شهیداکت که همیشه دلگهی ودهیا
چاودهکهی دیوهخان و نشینگهی تویه ، به گلی بهر ئاستانهکمت سواغ
دراوه ، همیشه بهسهریا دهرویشیتیت و به هردوو پیت دهتکوتایهوه ،
نیستا بی تویی پیوه دیاره ، واته نهو بالاخانیه تک تک فرمیتک و ناوی
لی دهرژی ، خهیا لهکتهی له چاوما شپرزوه شیوانلوهوه ، سا ئازیزم !
وهره به هردوو پیت سهربانی چاوهکانم بکوتهرهوه با دلویه نهکاو
ویتهکمت له چاوهکانما همیشه بهسافی بمینیتتهوه .

جوانی و ئیداعی نهم دوو بهیتتهو وردی معنایان و خهیاگی ناسکیان
کاریان کردوته سهر فهرهاد میرزای قاجاری که ئهدییتی پایهبلند
بووه ، له ههمان کاتدا فهرانرهوای کوردستانی ئیران بووه ، بهم دوو
بهیتته مهولهوی به میری شاعیران ددها له قهلهمو ، ههر جاری که
دییتی به (شاعیری بالاخانهای چه) ناوی بردووه .

قازی شیخ محهمهدی خال نه نالی دهرووندا نهم رووداوه
باسدهکا ، وه ههر لهو کتیهدا چند شیعریک دینیتتهوه که بهلای نهوهوه
ئیداعه .

خوینهری خوشهویست ! با بیین قهصیدهیهکی نالی و قهصیدهیهکی
مهولهوی که هردووکیان له یهک بابهدا و تراون بهراورد بکهین بو نهوهی
بزاین خهیاگی ناسک و بوچوونی ردهن و خومالی له کامیاندا زیاتر
دهردهکهویت ، نهمه دهقی چامهکهی نالی به که ئهفرمویت :-

گهرمی و تهری بههاره که بشکو کوزایهوه
پشکوی گولاتهشین به نهسیم بوو گهشایهوه
لاله که مهجهریکه به با خوش و گهش دهی
ناوی که پر خلووزه به شهبنم گهشایهوه

گولزاري وا ، که هرچی ده ميکی بوو پيټکهنی
 غونچهی گمشا ، که یعنی گری دل گرایره
 فهصلی که هر له فهرقی به شهر تا ره گی شه جهر
 وشکی به غیری صوفی بو عاسای نه مایه وه
 لهم فهیضی نووره هرچی که وا ناره مردوره
 بهم نه فخی صوره هرچی که خاکه زیایه وه
 هنجیری نهوشکوفه که پر بوو له شیری صاف
 طیفلی عینهب شکوفه یی کردو رشایه وه
 دایه ی زمین که حامیلی نه بنایی مه حشره
 هر توویکی تیا که نه مانعت بوو دایه وه
 سونبول له بهر روعوونه تی شمشادی تازه دا
 هاتو به تعنو دهوره به سه ریا شکایه وه
 خضرا ده لیبی زمینه به چین و خه تابه وه
 غمرا ده لیبی سه مایه به شمس و سوهایه وه
 (برد العجوز) هیټکی که نه یوو به غیری بهرد
 دنیا نهمه چ رهنگه ؟ چ بیټیکه دایه وه !
 غیری ته ری یی عیشقی حرارت نوما ، نهما
 به فریش له سردو گهرمی خه جالعت توایه وه
 هر چاوه یی که وشکو عه قیمی بلندی به
 وهک طبعی من به نهظمی خوشی نهغه زایه وه
 صافو رهوانو نهرمه وه کوو زه مزه مو فورات
 نهک رهنگی نیله یعنی که هاتو گرایه وه

صوفی ریایه خه لوه تی بینی به هاری کرد
 هاته دهری نه سایهیی چایهر حسایه وه
 (نالی) به داوه شعره ده قیفی خه یالی شیعر
 بو نه و کسهی که شاعیره صد داوی نایه وه
 نه مهش چامه کهی مه وله وی که وه ک نالی به به هاردا هه لی داوه :
 وه هارن ، سهیره ن سهوزه ی دیاران
 نم که وته دیدهش چۆن شه و بیناران
 په ی دله ی مانیای دهر وون مه لالان
 سسایه به سته وه خیمه ی گولالان
 بو ی به خه ی سه حهر په ی ده ماخ دل
 مانق وه نه سیم جیب جه مین گول
 چون دیوانه ی شور نازیز نه سهردا
 شه تاو سه ر هورگرت وه ده شتو دهردا
 توولانی چون هیجر خاتر پر دهردان
 رهوان وینه ی وه صل گهرده ن بی گهردان
 های جه شنوی وهش روح نه فرای کاوان
 نای جه شاخه ی تاف ساف سهراوان
 نه ک چون تاف چه م پر نه سرین چه رخ
 (بارک الله) چه رخ ! هه ی تافه رین چه رخ
 چه نی جه هه سته ی ویت ته واسایت
 چه نی جوش عشق مه جنوون ناسایت
 بدیه چۆن هوردان وه نامو نه نگدا
 بی به روا منو ویش وه رووی سه نگدا

های ! ساقی ! هه لای سهرمایه ی خامی
 نهمدۆم وه دهس رای نهنگو نامی
 باومره وهش وهش ساده ی هه ی به ی که ی
 تاف قه لوه زه ی ساف شیشه ی مه ی
 مهوجش بنچینه م بدۆ وه ههمدا
 ههستیم دۆ وه بهرد ههرد عهده ممانا

نهمهش دهقی قه صیده که ی مهولهوی بوو ، که له به هارد او له
 سه رچاوه ی زه لم و توویه تی ، له م پارچه هه له به سه یدئا خه یاله ناسکه که ی
 مهولهوی له سه رچاوه یه کی ساف و گه شو ره وانوه شه پۆل شه پۆل
 به گور پرشنگ ده هاویتی و به سه ر رووی سروشته ره نگینه که ی دۆلی
 زه لمدئا بلاوده بیته وه ، دیمه نیکی بچ وینه و به یکه ریکی گیان به خشی
 سحرایی بچ ده به خشیته و ، ده ی ره نگینیته و به شیوه ی بوو کیکی
 دلرفین و هۆش ره وین ده که ویتته به رچاوو خۆی ده نوینی .

به لچ کات کاتی به هاره و ، جوانی و ئازادی خۆی ئارایش داوه ،
 سه وزه ی دهشت و چیاکان و دۆل و شیوه کان نم که وتۆته چاویان و ، شه ونم
 تیایاندا پهنگی خوار دۆته وه ، ههروه که ئه و دلداران ه ی که له دووری
 خۆشه ویسته کانیان شه ونخوونی ده کیشن و ئاهو هه نسکی نیوه شه و
 هه لده دن ، واته له م کاته دا که کاتی ده رکه وتنی ئومید و ئاواته و ، کاتی
 وه صل و به یه که گه یشتنه ، سه وزه و گولالان و ده سته ی دلداران ی
 شه و بیداران ، هه ریه که یان بو ئه نجامیک و ناکامیک ی تایهت چاویان
 پر بووه له شه ونم و له ئه سرین ، ئه م کاته کاتی سه ره لدانی ئاواته ، بو یه
 گولاله و هه لاله و هیرۆ له دهشت و چیاکاندا به و پیری جوانی و دلداری به وه
 چادریان هه لداوه ، بو ئه وه ی ماندووانی ریگی عه شق و دلداری له
 سیبه ریاندا به سه یینه وه .

کاته که ی کاتی هه لهاتنی ئاوات و ئومیده ، بۆیه بۆنی عبیری به خه ی
 سه حر بۆ بزواندن و فه ره ح به خشی ده ماخی دل ئه شو به ییت به نه سیمی
 سنگ و به رۆکی نازداری گول روومه ته وه ، ئه جئا دیمه نیتکی تری به هار
 دینیتته پیتشه وه ده کیت : ئازیز ! بروانه چۆن شه تاوان و تافگه و به فراوان
 وه کو دیوانه ی سه ر پر له عه شق و نه لله ی پر له شو ر به ره و ده شته کان
 سه ر هه لده گرن ، له ریکای پیچاوی پیچی دریزو توولانی که وه ک توولانی
 هیه جرائی دل پر له خاران ، وه وه ک ریکای سافی وه صلی گهردن
 بئ گهردان ره وان ده بن و به ره و نزمایی به کان به عیشه و له نه جی پر له
 نه زاکه ت ده کشین و شو رده بنه وه ، وه ئه لئ ئای له شنه ی رۆح ئه فزای
 کاوان و ، له هاژه ی بئ و چانی تافگه ی سافی سه راوان ، که به جو شو
 خرۆشی عه شقه وه ره وان ده بن ، به لام له جوانی و شه نگیدا ناگه نه تافگه ی
 سه رچاوه ی زه کم ، ئه ی ئافه رین چه می زه کم که چۆن له ژبانی خو ت
 بیزاری و ، وه کو مه جنوون خو ت ده ده ی به دارو به رداو ، گوئ نادیه ته
 تیری تانه و توانجی که سان . له دواییدا مه وله ی ئاواته خوازه و داوا ده کا
 له ساقی که تافی سافی قه لبزه ی مه ی بداتی و بئ چینه ی هه سستی بدا
 به به ردی عه ده مدا .

ئهم خالانه ی خواره وه له شیعره کانی نالی دا دهرده که ون :

- ۱ - ئه و سوژه ی مه وله ی ئه یگه یه نئ نالی نایگه یه نئ .
- ۲ - شیعی نالی زۆر وشه ی عه ره بی قورسی تیدایه ، ههروه ها
 وشه ی فارسیش .
- ۳ - نالی دهسته ی صوفی کردوه به کهرو گاو ، وای داناوه کهوا له
 ته ویله دان .
- ۴ - نالی خو ی هه لده کیشین و داو بۆ شاعیران ئه نیتته وه .

- ۵ - شيعره كهى نالى جگه له وه صفى سروشتى به هار ناي به ستى به
 بابه تىكى خوابى يا به دنيايى به وه ، به لام مهولهوى ده به ستى به
 بابه تى نايينه وه .
- ۶ - نالى له گومى ره وان بيزى نه لفاظدا يارى ده كات و رسته نارايى زور
 مه به سته ، به لام مهولهوى له ده رباى مه عنادا مه له ده كات .
- ۷ - شيعره كهى نالى كار ناكاته سهر عاطيفه و ، به زورى وهك شيعره كهى
 مهولهوى كار يگه نى به .
- ۸ - ته شبيهاته كهى مهولهوى ناوه زووه (مقلوبه) او زياتر هه ست و
 ده روون ده خاته جونبوش و خروش .
- ۹ - لاله گولاله له لاي مهولهوى به شه ونم نه گه شيننه وه بو نه وهى
 سيبه ر بكا بو ماندووان و شه ونخوونى كيشان ، لاي نالى كه به
 شه ونم نه گه شيننه وه ههر بو نه وه به كه ديمه نىكى جوانى
 به هاره و هيجى تر .
- با ليره دا خوا حافيزى له روخى پاكي نالى بكه ين و گوشه ي چاو
 بپرينه مهولهوى و شيعره كانى .

مهولهوى زور جار چوته ناو نه لسه فوهو لى دواوه وهك :-

۱ - ناخو چهن به دهس ناسك نه وهالان

هاتوچوى زورت كردووه بو مالان

ئيبستا وه كو من په شيوو بن حال

له سهر خاك كهوتوو نه تكهن پا به مال

به م چوارينه به قسه له گهل گوزه شكاو تيك ده كا ، كه فرى دراوه و
 له بهر بن نرخی بن شيل ده كرى ، دياره له پيشدا گوزه به كمى ساغو جوانو

به دستي ناسك ئەندامان و تازه هەلچوانەوہ بووہ ، بەقەدرو بەرێز
بووہو چەندان مالان گەراوہو دەیان لێوی جوانی ماچ کردووہ .

مەولەویش هەتا گەنجیو بەتونزاو بەکەسێک بووہ ، دنیاو مەردم
پروویان تیخ کردووہو ، دەستی ریزو نرخیان بەسنگەوہ بو گرتووہ ، ئیستا
پرو گەوتووہو کەساسەو پێشیل دەکریت . لە کەساسیدا حالی گۆزە
شکاوہ کەسێ شوبہاندووہ بە خۆی ، واتە پەشیوو بیتحالی لە مەولەویدا
زیاتر بەدی دەکریت وەک لە گۆزە کەدا .

لە فەردیکێ تردا مەولەوی دەفەرموئ :

پیری و فەقیری و کەساسی هەم سێ
نەبن بە باری قورسی هیچ کەسێ

لە سالانی کۆتایی ژیایدا ئەم سێ دەردە پروی تیخ کردووہو بە
کەساسی ژیاوہ : مردنی عەنبەر خاتوونی خێزانی . شکانی بربرەسێ
بشتی ، کویربوونی ، وە جگە لەم سێ کوسپە جەرگ پرە کتییخانە کەشی
سووتاوہ .

وہ لە لایەکی کەوہ دەفەرموئ :

دەردو پیری یەن نامانەن پەرێم
بیتزاردن جە من هامفەردان وێم

ئەم بەیتەش وەکو ئەوانی تر نەوہ دەگەیتەیت لە کەساسی و پیریدا
هاورپییانی کۆنی گوئیان نەداوہ تیخ و فەرامۆشیان کردووہ .

٢ - هەرچی دیت وە چەم شی وە سەفەردا :

هەرچی مونی ها نە گۆزەردا

کەس حالی نەبی وە هیچ نەفاما

ئەو پەیی چیشی وێرد ، ئێد پەیی چیشی ئاما ؟

واته : هەرچی تۆ لهم دنیادا دهیبینی یا مردووہ ، یا بنہو باری
 سه فہری پیچاوتہو مو لەسەر سەفەرہو بہرہو عہدہم دہروا ، ہیچ
 کہسیکیش لەوہ نہگہبی فلان بۆ ہاتہ دنیاوہ و فیسار بۆ لە دنیا دہروا ؟
 واتہ ئەمەش ہەر حەوالہی عیلمی خواہہ ، کہس نہیتوانیوہ بچیتہ
 ناخو قوولایی مەسەلەکەوہ .

۲ - ھەرچیت دابوو پیتم یەک یەک دامەوہ

حیسابی حەشرت وا وەلامەوہ

نیوہی دووہمی ئەم بەیتہ ھەلدەگریت بەشیوہی ئیستینھام
 بخویندریتہوہ کہ ماناکہی لەم کاتەدا ئەمەہیہ :

خواہہ ! ھەر نازو نەعمەت و ژیانیکی دنیاہیت دامی یەکەبەکە
 دامەوہو ، لە دنیادا لیت وەرگرتەوہ ، ھیشتا حیسابی حەشرت ماوہ و
 دہتەوی لەو دنیادا سۆالم ئی بکەیت و سزام بەہیت ؟

وہ ئەگەر بەتەنیا ھەر رستەبەکی خەبەری بیت ئەوا ماناکہی
 سادەبەو ئەلی : خواہہ ! ھەرچیکت دامی لە دنیادا یەکەبەکە ھەر لہ
 دنیادا لیت سەندمەوہ ، بەلام ھیشتا حیسابی حەشرت لام ماوہ ، بزانی
 ئەو چۆن دەبیت .

مەولەوی فەلسەفەہی زۆرہ ، بەلام لێرەدا ماوہ کورتہ ، لەبەرئەوہ
 لیتی بێدەنگ دەبم .

مەولەوی لە ہیچ شتیکدا خۆی ھەلنەکیشاوە ، زۆر تەبەعەت
 خاکی بووہ . پتوہندی لەگەل ناودارانئ ئەو سەردەمەدا زۆر بووہ ، لہ
 ناخۆشی و خۆشیدا ھاوبەشی لەگەل کردوون ، بەتایبەت لەگەل
 جافەکانفا ، بەلام با ئەوہش بزانی جافەکان ئەیانویستووہ بەشیوہی

پیوست باری نابورنی ژبانی بو مسوگر بکن ، وه هندی گری کویره ی
ژبانی بو بکنه وه ، نه وه تا له شه میران دانیشتوو ، خوی و خزمه کانی به
کشت و کاله وه خه ریک بوون . تاریخه یی به م بونه یه وه ژبانی باش بووه ،
به لام له دوایدا عوسمانی خاله که نه لایهن همه پاشای جافه وه بووه به
سه رکاری شه میران زوری بو هینا وه و سزای داوه و زهوی وزاره که ی
نی زهوت کردوه . له نه انجامدا له شه میران ده ری کردوه . نه گه
همه پاشا بیوستایه نه یده هیشته عوسمانی خاله به و شیوه یه له گه
مه وه وی بجوولیتته وه له شه میران بگویتته وه بو تاوگوزی .

